

[Inger Stilling Pedersen]

lovgivning, der gjorde det muligt at skalte og valte, som man har gjort.

Det er også tydeligt – og det er fremgået af alle ordførertaler i dag – at man finder, det er meget vigtigt, at vi nu får styr på det. Jeg skal ikke gå ind i enkeltheder, men vil bare nævne det, at man nu får den sagkyndige bistand ind; det betyder umådelig meget. Det kan ikke være rimeligt, at man har mulighed for efter et skøn at sælge værdier, f.eks. kostbare malerier, til næsten ingenting og på den måde selv opnå en fortjeneste.

Jeg tror, dette forslag bliver et godt forslag. Jeg håber, vi kan få det vedtaget her inden sommerferien.

Poulsgaard (FP):

På trods af regeringens forsikringer om, at her går det ufatteligt godt, ved vi i hvert fald, at vi ryger ind i en masse tvangsauktioner i de nærmeste år. Der er landbrug og andre, der kommer ud i de ulykkelige omstændigheder. Derfor er det klart, at vi skal have en konkurslov, der er tidssvarende, og den, vi har i øjeblikket, er i hvert fald ikke tidssvarende.

Vi kan i det væsentlige støtte regeringen i, at der skal sagkyndige til, og vi mener også, det er rimeligt, at en sagfører ikke må kunne trække alt ud af et bo. Vi har måske også nogle minusser, men i det store og hele mener vi, at vi er på rette vej.

Justitsministeren (Ninn-Hansen):

Det var jo tilslutning fra alle sider. Der blev talt om, at det var fremskridt og en fornuftig løsning osv., men det kan vel i og for sig heller ikke undre i betragtning af den folketingsbeslutning, som var et godt initiativ af Socialdemokratiet, og den drøftelse, der fandt sted i den forbindelse. Der måtte jo være en positiv stemning over for det forslag, jeg nu har fremsat.

Der er selvfølgelig forskellige enkeltheder, der nærmere kan drøftes i udvalget – det forstår jeg der er et ønske om – og der var også interessante betragtninger fra flere ordførere om eventuelle ændringer af lovforslaget, og det må vi så arbejde sammen om med henblik på at få vedtaget denne lovgivning i løbet af samlingen.

Jeg siger tak for den tilslutning, der er givet af samtlige ordførere til mit lovforslag.

Hermed sluttede forhandlingen.

Afstemning

Lovforslagets overgang til anden behandling vedtoges uden afstemning.

Første næstformand (Knud Østergaard):

Jeg foreslår, at lovforslaget henvises til retsudvalget. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

5) Første behandling af lovforslag nr. L 98:

Forslag til lov om ændring af konkursloven. (Gældssanering med specielt henblik på studie-gæld).

Af Torben Lund (S) m.fl.

(Fremsat 19/11 86).

Lovforslaget sattes til forhandling.

Forhandling

Justitsministeren (Ninn-Hansen):

Lovforslaget er en uændret genfremsættelse af et forslag, der blev fremsat den 28. maj 1986. Lovforslaget har primært til formål at udvide mulighederne for gældssanering af studielån.

I bemærkningerne er anført, at skifteretterne – og der står i strid med lovens intentioner – stort set har været totalt afvisende over for sanering af studiegæld, og det oplyses, at det af en oversigt fra 1985 over domspraksis fremgår, at sanering af studie-gæld i alle de refererede tilfælde er blevet nægtet. Endvidere anføres, at den foreliggende praksis synes at antyde, at det under alle omstændigheder er en betingelse for at søge gældssanering, at skyldneren forinden har søgt at opnå rentetilskud efter loven om gældssanering af statsgaranterede studielån.

Den beskrivelse af retspraksis, der gives i bemærkningerne, kan nu ikke siges at være helt i overensstemmelse med nyere retspraksis på området. Der foreligger en landsretsdømme, der viser, at der kan gives gældssanering, selv om der ikke er søgt om rentetil-

[Justitsministeren]

skud. I en anden landsretsdom udtales bl.a., at betingelserne for at indlede en gældssanerings-sag er opfyldt, uanset at der kun er forløbet en kortere tid, nemlig omkring 3 år, siden uddannelsen er afsluttet, og selv om den pågældende har fået tilsagn om rentetilskud.

Lovforslaget indeholder forslag til ændringer på to punkter. For det første foreslås ordene »inden for et tidsrum af ca. 5 år« indsat i konkurslovens § 197, stk. 1, nr. 1, således at skyldneren skal godtgøre, at han ikke er i stand til og ingen udsigt har til at kunne opfylde sine gældsforpligtelser inden for dette tidsrum.

I bemærkningerne anføres, at denne 5-års regel klart fremgår af bemærkningerne til det oprindelige lovforslag og den til grund herfor liggende betænkning, og at der således alene er tale om udtrykkeligt i selve loven at indsætte 5-års reglen.

Der må vist her foreligge noget af en misforståelse. Den 5-års regel, der fremgår af forarbejderne til de gældende regler, drejer sig ikke om den periode, inden for hvilken den samlede gæld skal kunne afvikles, men om, at skyldnerens gæld i tilfælde af gældssanering skal nedsættes så meget, at skyldneren vil være i stand til at betale den resterende del af den usikrede gæld i løbet af 5 år.

I øvrigt vil det, der foreslås som en 5-års regel, være en meget vidtgående regel. Der er virkelig mange studerende med en studiegæld af blot nogen størrelse, der er i stand til at afdrage deres studiegæld som aftalt med pengeinstitutterne, men som ikke vil være i stand til at opfylde deres samlede gældsforpligtelse inden for et tidsrum af ca. 5 år. Dette vil også gælde mange andre, der har etableret sig; det vil i særlig grad dreje sig om folk inden for erhvervslivet.

Hertil kommer, at det, som det fremgår af forarbejderne til de nugældende regler, næppe vil være muligt eller hensigtsmæssigt at fastsætte en bestemt tidsgrænse i loven, inden for hvilken skyldneren ikke skal kunne opfylde sine gældsforpligtelser. I stedet bør afgørelsen om gældssanering som i dag træffes ud fra en samlet afvejning af en række forskellige hensyn.

Det andet forslag til ændring går ud på, at det indsættes som andet punktum i § 197, stk. 2, at gældssanering ikke udelukkes af, at der er mulighed for sanering eller rentestøtte

efter anden lovgivning. Som nævnt stilles et sådant krav ikke i nyere retspraksis, og det er derfor helt overflødigt at anføre det i lovteksten.

Jeg kan således af de grunde, jeg her har nævnt, ikke give min tilslutning til lovforslaget i dets nuværende udformning. Hertil kommer, at jeg er tvivlende over for det rigtige og hensigtsmæssige i at ændre konkurslovens generelle regler om gældssanering med det formål specielt at skabe udvidede muligheder for sanering af en bestemt type gæld.

En sådan lovgivning vil i øvrigt efter de principper, der er fastlagt i konkursloven, typisk medføre, at der alene som følge af en stor studiegæld vil kunne foretages en tilsvarende eftergivelse af privat gæld, hvilket i mange tilfælde vil kunne forekomme mindre rimeligt i forhold til disse private og helt sædvanlige kreditorer.

Endelig må man tage i betragtning, at konkurslovens regler kun har været i kraft i 2½ år, og at retspraksis ikke har lagt sig fast på dette område.

Når dette er sagt, vil jeg dog gerne sige til forslagsstillerne og til Tinget, at vi i regeringen er enige om, at der kan være behov for nogle særlige regler om gældssanering af studiegæld alene. Det er bl.a. baggrunden for, at undervisningsministeren netop i dag har fremsat forslag til lov om tilskud til afvikling af studiegæld og om eftergivelse af studiegæld. At benytte denne fremgangsmåde med en særlig lovgivning om gældssanering af studielån ved siden af konkurslovens generelle regler skulle i øvrigt være i god tråd – sådan forstår jeg det – med forslagsstillernes synspunkter. Forslagsstillerne opfordrer jo i bemærkningerne regeringen til at gennemføre en ordning, der ikke belaster domstolene, og hvorefter Hypotekbanken administrativt efter en konkret vurdering kan gældssanere studielån.

Tingets medlemmer har selvfølgelig endnu ikke haft mulighed for at sætte sig ind i det lovforslag, som undervisningsministeren i dag har fremsat, og jeg skal derfor kun udtrykke håbet om, at undervisningsministerens lovforslag vil kunne danne grundlag for de videre drøftelser vedrørende spørgsmålet om gældssanering af studielån.

Flemming Hansen (KF):

[Flemming Hansen]

Lovforslaget er en genfremsættelse fra maj måned 1986, der ikke nåede at blive behandlet i sidste folketingssamling. Som ministeren netop har sagt, indeholder lovforslaget flere direkte fejlbeskrivelser og refererer til domme, der skulle bekræfte, at gældssanering i alle tilfælde synes at være blevet nægtet. Som ministeren sagde, er det ikke rigtigt, idet der findes flere og senere domme, der går i den modsatte retning.

Vi ville være meget betænkelige ved en fast tidsgrænse for afvikling af studiegæld, idet det efter vor opfattelse ville invitere til spekulation i gældssanering. Imidlertid erkender vi, at der naturligvis findes mange tilfælde, hvor gælden er stå stor, at det ikke er rimeligt, at man skal kunne bære på den resten af sit liv, og vi er derfor glade for, at undervisningsministeren netop i dag har fremsat lovforslag nr. L 160, der lægger op til en gældssanering af studiegæld og direkte har sigte mod netop denne gældsform. Vi håber også, Socialdemokratiet kan tilslutte sig det forslag, undervisningsministeren har fremsat, og vi vil derfor afvise det her foreliggende forslag og tro på, at vi i stedet for kan samles om undervisningsministerens lovforslag om sanering af studiegæld.

Helge Sander (V):

Socialdemokratiet ønsker med dette lovforslag at hjælpe en del mennesker, som økonomisk er blevet vanskeligt stillede på grund af en stor studiegæld. Venstre er enig i den gode intention, der ligger bag forslaget – vi vil også gerne hjælpe de mennesker, som uden egen skyld er blevet bragt i en vanskelig situation – men vi kan ikke tilslutte os den fremgangsmåde, som er skitseret i dette forslag.

Venstre er ikke enig i, at den rette måde at hjælpe på er ved at ændre konkursloven. Vi foretrækker en særlig lovgivning om sanering af studiegæld som det lovforslag, undervisningsminister Bertel Haarder netop har fremsat, og som blev omdelt for en halv times tid siden. Efter undervisningsministerens forslag har Hypotekbanken hjemmel til at eftergive misligholdt studiegæld. Det er også meningen, at størrelsen af rentetilskud til studiegæld skal gøres afhængig af låntagernes indkomst- og formueforhold. Venstre vil også begrænse gældsstiftelsen i fremtiden ved at

lægge et loft over, hvor meget en studerende kan låne. Og endelig må man nævne, at omlægningen af statslån til stipendier også vil mindske de studerendes gældsoptagelse.

Jeg vil gerne knytte et par kommentarer til Socialdemokratiets bemærkninger. Man kan vist roligt sige, at bemærkningerne til lovforslaget, som der allerede er blevet gjort opmærksom på af ministeren og den konservative ordfører, er blevet overhalet af udviklingen; i hvert fald har vi fået et par eksempler på, at denne totale afvisning fra skifteretterne ikke er helt korrekt. Så sent som i juni måned sidste år havde vi to eksempler, der siger noget andet, hvilket også kan ses i Ugeskrift for Retsvæsen.

I bemærkningerne påstår Socialdemokratiet nok så frejdigt, at det i langt de fleste tilfælde, hvor skyldneren har en studiegæld, uden videre er klart, at skyldneren ingen mulighed har for at betale gælden tilbage. Jeg er nu ikke så sikker på, at det er rigtigt. Er det f.eks. umuligt for en færdiguddannet akademiker i starten af 30'erne at tilbagebetale en studiegæld på 200.000–300.000 kr.? Han kan opnå et rentetilskud, medmindre han har en virkelig stor indtægt, og så er problemet jo til at overskue. Hvis han er arbejdsløs, kan det midlertidigt lade sig gøre at få udsat tilbagebetalingerne, men unge, veluddannede mennesker har stor chance for at finde noget arbejde og ofte til en rimelig pæn løn.

Det må nok konkluderes, at det i virkelighedens verden er betydelig sværere at afgøre, om en persons udsigt til at betale en gæld tilbage er håbløs – i hvert fald betydelig mere differentieret, end Socialdemokratiet giver det udseende af i dette forslag.

Man kan nok også sætte et spørgsmålstejn ved Socialdemokratiets påstand om, at mange har en studiegæld på adskillige hundrede tusinde kroner. Hvis man ved adskillige hundrede tusinde forstår f.eks. mindst 500.000 kr. – og det er vel absolut en bundgrænse for, at man kan tale om denne størrelsesorden – er det heldigvis kun 8 personer ud af dem, der har misligholdt deres lån.

(Kort bemærkning).

Elisabeth Bruun Olesen (VS):

Hr. Helge Sander talte om, at en ung akademiker, der fik et arbejde og en pæn løn,

[Elisabeth Bruun Olesen]

burde kunne tilbagebetale en gæld på omkring 200.000 kr.

Dertil vil jeg sige, at Komiteen for Studiegældsramte faktisk har mange medlemmer, som har arbejde, og som har en løn, der dog ikke er så specielt stor, for det er akademikerens begyndelsesløn jo ikke, men som ikke kan tilbagebetale den, fordi de f.eks. har børn ved siden af eller har en kone, der i perioder bliver arbejdsløs, eller der sker andre sociale ting. Derfor kan man ikke sige, at den, der tjener en løn på 160.000–170.000–180.000 kr., sagtens kan tilbagebetale en studiegæld på 200.000 kr. Det er familiens samlede sociale situation, man må tage i betragtning.

Leif Hermann (SF):

Jeg vil gerne tilslutte mig fru Elisabeth Bruun Olesens bemærkninger til hr. Helge Sanders unægtelig noget forenklede verdensbillede. Det er, som om der ikke eksisterer arbejdsløse humanister; det er, som om der ikke eksisterer arbejdsløse sociologer osv.; de kan såmænd nok finde sig et godt, vellønnet arbejde og betale disse studiegældsmidler tilbage. Så enkelt er verden ikke skruet sammen, hr. Helge Sander!

Det forslag, Socialdemokratiet har fremsat, er nok en konsekvens af den diskussion, vi havde, da vi lavede gældssaneringsreglerne i konkursloven i 1984. Vi havde dengang en diskussion, som prægede en del af arbejdet, nemlig hvorvidt man skulle betale gebyr for at få indledt en gældssanerings sag og for at indgive begæring om gældssanering. Dengang var vores argumenter, at det klart ville afskære nogle mennesker fra at søge gældssanering, selv om de måske havde behov for det og var berettigede til det efter de øvrige bestemmelser i loven, for det sidste, folk beholder, er jo ikke 1.500 kr. til at få etableret en gældssanerings sag.

Vi fik fjernet gebyret under udvalgsarbejdet, og dermed må man nok sige, at Folketinget fik tilkendegivet over for skifteretterne, at der skulle inddrages bredere kredse i gældssanereringen end det, der var lagt op til fra regeringens side dengang.

Den praksis, som skifteretterne har lagt, har vist, ikke at det er umuligt at få gældssanering eksempelvis for studielån, for det er korrekt, som ministeren har anført det, at det

ikke er umuligt, men at det er yderst vanskeligt. Ligesådan har det været yderst vanskeligt for mennesker, som skylder under omkring 120.000–150.000 kr., at få indledt gældssanering, selv om de faktisk ikke har haft nogen udsigt til at kunne betale deres gæld. For mange mennesker er det at have en gæld, man ikke kan betale, selv om den måske også faktisk er afskrevet af kreditor, noget generende; det er noget, der skaber vanskeligheder for dem i det daglige, både i forholdet til familien og selvfølgelig også i forholdet til deres økonomi i øvrigt.

Derfor er hensigten med Socialdemokratiets forslag god nok, for det er ikke kun – og sådan har vi heller ikke opfattet det – et forslag, der tager sigte på at skabe bedre adgang til gældssanering for dem, der har studiegæld. Så vidt vi har forstået forslaget, sigter det også bredere, sådan at vi får andre og bredere kredse med ind under gældssaneringsordningen, end den gældende praksis har givet anledning til.

Så kan vi altid diskutere, hvorvidt det skal være en 5-års periode eller en længere periode, der skal bruges som kriterium for muligheden for afvikling af gældsforpligtelserne, men nu, hvor vi kender praksis, og hvor praksis ligger fast nogenlunde efter landsretternes afgørelser, tiltrænges der en revision af loven, sådan at vi får de såkaldt bredere kredse med ind.

Og så må vi håbe på – og jeg vil da håbe, at der er flertal for det – at der, når denne ændring er ført igennem, sker en væsentlig bedre oplysning til offentligheden, end det var tilfældet sidst. Der kom ganske vist nogle OBS-udsendelser i fjernsynet, men oplysningerne i disse OBS-udsendelser var ikke af en sådan karakter, at de af os, der havde været ordførere på lovgivningen, undgik at få en lang række mennesker i telefonen, der ikke kunne forstå, hvorfor de på baggrund af de oplysninger, der kom i fjernsynet, og på baggrund af de oplysninger, der fremkom i Justitsministeriets pjece, ikke kunne få gældssanering alligevel.

Det har virkelig været en sag, som har interesseret ganske mange mennesker, og det har virkelig været en sag, hvor ganske mange mennesker er blevet skuffet.

Jeg vil håbe, at dette forslag vil være i stand til på væsentlig mere håndfast måde at imødekomme nogle af de forventninger, der

[Leif Hermann]

fra ganske mange kredse blev stillet til de ændringer, vi lavede i 1984, men som altså ikke har vist sig at slå til.

Estrup (RV):

Da Folketinget i foråret 1984 ændrede konkursloven og lettede adgangen til at få gældssanering, var det vist den almindelige opfattelse i retsudvalget, at dette også ville gælde for personer med studiegæld.

Som hr. Leif Hermann netop har gjort rede for, har det jo altså vist sig i hvert fald at være vanskeligt. Man kan diskutere, om det har været udelukket, men der har i hvert fald været meget få eksempler på, at det er lykkedes at få studiegæld saneret. Men nok så afgørende er det vel, at der har været forskel i den praksis, som har været fulgt ved de forskellige retsafgørelser.

Derfor finder vi, at det er vigtigt, at man nu får klargjort intentionerne, at man får sikret, at praksis lever op til det, som var vores ønske dengang, nemlig at studiegæld også skal kunne saneres ved skifteretterne.

Dermed har jeg også sagt, at Det Radikale Venstre er principielt enig i holdningen til det forslag, som foreligger her, og jeg kan i den forbindelse tilføje, at vi i dag har indleveret et beslutningsforslag til fremsættelse, som rummer en række punkter om rentelettelser og gældssanering, herunder et særligt punkt, og jeg skal citere fra beslutningsforslaget, hvor der står:

»Adgangen til at sanere studiegæld efter samme regler som anden gæld ved skifterettens medvirken sikres.«

Dermed har vi altså sagt, at vi som et led i en kommende gældssaneringsordning også ønsker at åbne muligheden for sanering ved skifteretterne. Jeg tror, det er vigtigt, dels fordi vi vil få meget vanskeligt ved at indrette en gældssaneringsordning på en sådan måde, at man kan sanere gæld direkte i de private pengeinstitutter. Vi har brug for den adgang, som ligger i at få saneret gælden ved skifteretterne, og vi har specielt også brug for at kunne sanere tilfælde, hvor der er tale om blandet gæld, altså såvel studiegæld som erhvervsgæld.

Når jeg har sagt, at vi altså er enige i princippet i dette forslag, må jeg samtidig tilføje, at også jeg med en vis undren har læst bemærkningerne om, at der i konkursloven

skulle være nedlagt et 5-års kriterium som basis for at bedømme, om gælden var håbløs. Sådan læser jeg ikke bemærkningerne til forslaget om konkurslov, og jeg forstår, at det gør justitsministeren heller ikke. Jeg tror derimod, det er vigtigt, at vi får fastlagt en tidsperiode, som skal være gældende for afdraget og afviklingen af gælden, men jeg tror ikke, at en sådan fast frist kan være afgørende, når vi skal bedømme, hvornår der faktisk skal saneres gæld.

Med disse bemærkninger vil jeg sige, at vi vil gå ind i en positiv drøftelse af forslaget i forbindelse med den almindelige debat om gældssanering.

Birgith Mogensen (CD):

Ca. 170.000 personer skylder ca. 10 mia. kr., som de har lånt og investeret for at opnå det livsvarige aktiv, der hedder viden. Derfor mener CD ikke, at studiegældssanering bør indpasses i konkurslovgivningen. Konkursloven er hovedsagelig født og konstrueret til erhvervslivet og fast ejendom og andre fysiske, materielle substanser.

En person, der investerer, låner penge, løber risici osv. for trivsel af en idé og/eller virksomhed, kan på et eller andet tidspunkt økonomisk gå ned med et brag. I så fald træder konkursloven helt naturligt ind i billedet, og fallenten bliver som regel ruineret.

Men en person, som investerer og låner penge for at få en højere uddannelse, tilegner sig et aktiv, der er livsvarigt, nemlig viden, og dette aktiv kan konkursloven ikke beslaglægge. Derfor kan de nævnte to personers gældssituation ikke sammenlignes, og netop derfor hører studiegældssanering ikke hjemme under konkurslovgivningen.

Årsagen til, at studiegældsproblemet er blevet så stort, hænger sammen med en overraskende udvikling. Tidligere var en mellem- eller højere uddannelse en livsforsikring – med eksamenspapirerne i hånden var der job til alle. Den regel gælder desværre ikke mere. For det første blev det mere moderne at studere videre, og det lod sig gøre, netop fordi man kunne lånefinansiere sin uddannelse, men desuden er der især inden for den sidste halve snes år skabt en uddannelsesoverproduktion inden for visse fag. Vi må konstatere en høj ledighedsprocent inden for højtuddan-

[Birgith Mogensen]

nede, og det er først og fremmest dette problem, der nødvendiggør en gældssanering.

Men som sagt mener CD, at en ny og speciel lov, der kun omhandler sanering af studiegæld, er den eneste rigtige løsning på dette alvorlige problem.

Det er ikke min opgave at skitsere en sådan lov – eller måske kan vi nøjes med et cirkulære – men følgende ingredienser må en sådan indeholde: hver studiegældssag må behandles individuelt, når man har afskrevet de ca. 20 pct. af skyldnerne, som aldrig vil kunne betale så meget som 1 krone tilbage. Derimod mener jeg ikke, at man kan skabe alt-eller-intet-akkordordninger over 4-, 5-, 6-årige perioder. Tværtimod er det min opfattelse, at de fleste studiegældsskyldnere hellere vil have 15–20-årige tilbagebetalingsordninger, såfremt forrentningsprocenten bliver lille og fradragsberettiget.

CD er positivt indstillet over for tiltag, der tilsligter en sololøsning af studiegældssanering og tilbagebetaling; derfor kan vi ikke tilslutte os lovforslag nr. L 98.

Inger Stilling Pedersen (KRF):

Kristeligt Folkeparti forstår helt de intentioner, der ligger bag dette forslag. Der er virkelig mange unge og yngre, der er kommet ud i en gæld, som de ikke rigtig kan se nogen ende på, og det er også rigtigt, at det jo netop er i de år, hvor man også skal etablere sig, få børn og lignende, og det betyder, at de måske meget ofte bliver stillet i nogle situationer, der er uoverskuelige, og som kan medføre mange store menneskelige problemer – alene det at have det hængende over hovedet kan betyde vanskeligheder for familien.

Derfor er vi enige i, at der skal gøres noget. Vi er bare ikke enige i, at det skal være over konkursloven, og derfor hilser vi også med tilfredshed, at undervisningsministeren i dag har fremsat et lovforslag om at få gælden saneret. Vi har ikke forslaget endnu og må først se, hvordan det virker. Men der skal ikke herske tvivl om, at Kristeligt Folkeparti mener, at det er virkelig nødvendigt, at vi gør noget, ikke mindst af menneskelige hensyn.

Poulsgaard (FP):

Det er også nødvendigt, at vi gør noget ved skatten i dette land. Det er jo ganske rigtigt, som det er blevet sagt, at vi har fået en masse evighedsstudenter. Det er blevet så nemt, og det er en dejlig livsform at studere. Det er sjovt, der er nogle kønne piger, der stilles ikke ret mange krav, man kan faktisk komme og gå, som man har lyst til, og så kan man skifte hele tiden.

De er jo også oplært fra skolen og gymnasiet til, at der ikke stilles krav; der var altid nogen, der løste problemet for dem, så hvorfor skal vi ikke også fortsætte med at løse deres problemer? De har jo deres talerør her i Folketinget, de stemmer på de røde partier, og så hjælper disse dem selvfølgelig til at få en gældssanering, for de kunne da ikke drømme om at betale – penge er jo sådan noget kedeligt noget, det er noget, man bare bruger, om det så skal betales tilbage eller ej. De andre har jo betalt hele uddannelsen, de har betalt universitetet, de har betalt lærerkræfterne, de har faktisk betalt bøger og det hele – hvorfor skulle de ikke også kunne eftergive studiegælden? Det er da logik, og det ser også ud til, at det er lige ved at kunne samle flertal herinde. Men sådan leger vi altså ikke.

Det, der er skyld i den situation, vi står i, er jo simpelt hen, at vi har uddannet alt, alt for mange. Vi har opprioriteret ånden på håndens bekostning. Det er håndens arbejde, der i alt for mange år har betalt for åndens arbejde, og derfor skal vi selvfølgelig gøre, som Fremskridtspartiet siger: vi skal indføre adgangsbegrænsning til de højere studier, og til gengæld skal vi give de mennesker løn, mens de studerer. De skal have en arbejds-løn, men så skal de til gengæld også gøre et reelt stykke arbejde for det. Så kommer de ikke ud i en stor gæld bagefter. Det er den måde, vi skulle gå frem på. Vi kan i hvert fald ikke rigtig se, at den gældssaneringsordning, som Socialdemokratiet har foreslået, er vejen frem.

(Kort bemærkning).

Leif Hermann (SF):

Jeg tror næsten, hr. Poulsgaard har sin viden om studerende fra Hostrups tid og ikke så meget fra nutiden, men det er ikke derfor, jeg kommer herop. Det er, fordi både fru Birgith Mogensen og fru Inger Stilling Peder-

[Leif Hermann]

sen nu har stået og sagt, at sanering af studiegæld ikke hører hjemme i gældssaneringsafsnittet i konkursloven. Jeg vil gerne gøre opmærksom på, at da vi vedtog de bestemmelser i konkursloven i 1984, vidste vi, at studiegæld kunne komme ind under disse bestemmelser, og nu vil jeg gerne spørge fru Inger Stilling Pedersen og fru Birgith Mogenssen, hvorfor Kristeligt Folkeparti og CD stemte for de bestemmelser dengang, når de nu mener, at studiegæld ikke hører hjemme i konkursloven.

Elisabeth Bruun Olesen (VS):

At mange efter endt studium står i en aldeles katastrofal økonomisk situation både som arbejdsløse og som arbejdende, er der efterhånden en meget bred erkendelse af. De beklagende ord har været mange og forståelsen stor, hver gang vi har diskuteret det – i alle tilfælde på det verbale plan. Men indtil nu har der jo ikke været så meget hjælp at hente, når man taler om handling. Konkursloven har ikke fungeret efter sin hensigt. Det er der mange der allerede har været inde på i dag og har erkendt.

Øst for Storebælt har der slet ikke været meget hjælp at hente. Selv folk med meget store gældsposter og en forholdsvis lille indtægt uden udsigt til en større er blevet nægtet gældssanering, bl.a. under henvisning til den helt groteske påstand, at ansøgeren måske en dag kunne ende som skoleinspektør. Ja, man tager sig til hovedet og spørger, hvor mange folkeskolelærere der mon ender som skoleinspektører.

Socialdemokratiets forslag præciserer, at de gældende regler om gældssanering også skal dække studiegæld, sådan som lovens intentioner var. Og derfor skal lovforslaget hjælpe til med at ændre praksis.

VS støtter denne hensigt. Vi skal præcisere, at det må ligge helt klart, at der i bedømmelsen af, om en gæld kan betragtes som uerholdelig eller ej, må indgå sociale og individuelle overvejelser, således at en families totale situation tages i betragtning ved gældssanering. Det er uholdbart, at de gældsramte skal leve på et levestandard, der ofte ligger under varig bistandshjælp.

Det er også umenneskeligt og forkasteligt i et samfund som vores, at mange må vælge imellem, om de skal betale af på deres stu-

dielån eller de skal få et barn eller et barn til. Det er faktisk den barske hverdag for mange. Efter vores mening burde de gældsramte have et levestandard, der svarede til en faglært arbejders gennemsnitsløn.

VS vil medvirke til den bedst tænkelige gældssaneringsordning, som der kan skabes et politisk flertal for, og vi er selvfølgelig derfor positive over for de socialdemokratiske tanker. Vi har jo knap nok haft tid til at læse det radikale forslag igennem, da vi lige har set det. Men som jeg forstod af hr. Estrups ord, supplerede det de intentioner, der ligger i Socialdemokratiets forslag, og det synes jeg er godt.

Regeringens forslag har vi jo heller ikke haft meget tid til at diskutere igennem, men så vidt jeg har kunnet se ved at læse i pressen og ved lige at skimme det, er det helt utilstrækkeligt og vil indebære, at de studiegældsramte stadig væk skal leve på et eksistensminimum i tilbagebetalingsperioden, og at der kun skal ske en eftergivelse af studiegæld i helt håbløse tilfælde, hvilket betyder, at de menneskelige og sociale konsekvenser af at have studiegæld stadig vil være katastrofale.

VS mener, at et gældssaneringsforslag, som virkelig hjalp, burde indeholde følgende punkter: der burde foretages en rentesanering, så renterne bringes i overensstemmelse med de billige statslån. I den forbindelse kan jeg se, at de Radikale siger, at rentebyrden skal være mindre, så det er jo godt. Vi mener, at ingen gældsramte skal tvinges til at betale af på studiegæld i mere end 10 år. Der siger de Radikale, så vidt jeg kan se, 15 år.

VS mener, at tilbagebetalingen skal tage sit udgangspunkt i, at den færdiguddannede også i tilbagebetalingsperioden skal kunne opretholde en rimelig levestandard. Derfor mener vi, at der først skal ske tilbagebetaling, når skyldneren når op på et levestandard, der svarer til en faglært arbejders.

Ole Espersen (S):

Jeg vil gerne sige tak til ordførerne for den venlige modtagelse, vort forslag har fået. Det er klart, at der er et flertal, der i princippet går ind for, at der nu skal ske en sanering af studiegælden. De problemer, der rejser sig, kan godt være komplicerede og vanskelige at løse, men der er ingen tvivl om, at

[Ole Espersen]

de menneskelige lidelser, som de enorme gældsbyrder og umuligheden af at betale gælden medfører, er forståelige for os alle sammen. Og derfor er det faktisk på høje tid, at der sker noget. På en måde kan man sige, at det lovforslag, vi har fremsat, skulle være overflødigt. For det første kunne man nok forestille sig, at enhver privat kreditor, der stod med krav af denne art, for længst ville have forstået, at den gæld kunne han lige så godt afskrive eller nedskrive. Der må vi nok stadig væk konstatere, at staten i forhold til mange private kreditorer, også banker og sparekasser, er betydelig mere tilbageholdende med at gøre noget, skønt enhver kan se, at gælden aldrig vil kunne betales.

En anden grund til, at forslaget i og for sig burde være overflødigt, er, at den gældende lov udmærket dækker dette her, men den bliver efter vores opfattelse administreret i strid med intentionerne. Jeg kan ikke anerkende nogen fejlskrivning i bemærkningerne. Det fremgår helt klart af forudsætningerne for forslaget, at gælden skal søges nedsat til en sådan størrelse, at der er realistisk mulighed for at betale den. Udgangspunktet er – og det er det afgørende – at skyldneren skal sættes i stand til at afvikle restgælden i løbet af 5 år. Altså: han er ikke i stand til at afvikle gælden i løbet af 5 år, gælden er håbløs for ham over en 5-års tidshorison; derfor skal han have en nedskrivning eller en totalsanering; 5-års reglen fremgår af lovens forarbejder.

Til gengæld vil jeg præcisere, at lovens tekst også indeholder andre momenter, der skal tages med i vurderingen, således at 5-års reglen heller ikke efter vores forslag er eneafgørende. Det er klart, at når man foretager en investering med henblik på fremtiden, kan 5 år være en for kort afskrivningsperiode; så må man gå længere. Man må se på de øvrige ting, der står i loven, også i den lovtekst, vi har foreslået, og det er selvfølgelig forudsat, at man fortsat skal gøre det. Men beskrivelsen af praksis i bemærkningerne til lovforslaget er korrekt. Skifteretterne har, som der står, stort set været helt uvillige til at foretage sanering af studiegæld. Så er der kommet et par landsretsdomme – og det er godt – efter at den praksisoversigt, jeg refererer til, er blevet offentliggjort, men vi føler os ikke sikre på, at disse domme er tilstræk-

kelige til, at man kan opnå en effektiv gælds-sanering.

Vi er meget taknemlige over, at der netop i dag er kommet to andre forslag om sanering af studiegæld, nemlig regeringens og Det Radikale Venstres forslag, og jeg kan se, at meget af det, der står i disse forslag, svarer til vore tanker. Jeg lægger meget vægt på regeringens ønske om, at Hypotekbanken administrativt skal kunne foretage gældssanering efter en konkret bedømmelse. Det er netop den ene, væsentlige halvdel også af vores forslag. Det er helt overflødigt at belaste skifteretterne med disse mange, mange tusinde sager, som jo i ganske stort omfang vil ligne hinanden. Her bør Hypotekbanken have bemyndigelse til efter fornuftige kriterier og efter konkrete vurderinger at foretage nedskrivninger eller totalsaneringer.

De øvrige elementer i forslagene kan jeg ikke overskue, da de jo først er kommet i dag, men jeg ser bl.a., at Det Radikale Venstre, som hr. Estrup nævnte det, siger, at adgangen til at sanere studiegæld efter samme regler som anden gæld ved skifterettens medvirken skal sikres. Det er vi nødt til at gøre. Det er ikke rimeligt, hvis der er en bestemt gruppe borgere, der ikke kan drage nytte af en generel ordning, som vi har indført.

Jeg skal medgive, at det i mange tilfælde nok ikke har været nemt at være skifteret, idet de regler, vi gav i sin tid i gældssaneringskapitlet i konkursloven, var udtryk for det, man kalder retlig standard, og lidt vage bestemmelser, simpelt hen fordi det var meget svært at lovgive om dette helt nye emne. Men det betyder så også, at hvis domstolene foretager en fastlæggelse af praksis, der er i strid med det, der var folketingsflertallets hensigt, så er det naturligvis Folketingets og flertallets pligt at vejlede dommerne. Det er ikke nogen kritik af den praksis, der er fastlagt, for den er fastlagt på grundlag af ganske vage kriterier, men et udtryk for, at praksis efter vores opfattelse er gået i den gale retning.

Jeg håber, at denne meget brede velvilje og det tøbrud, som dagen i dag repræsenterer, giver de studiegældsramte, de mange, mange mennesker, der stadig lever i en tragisk økonomisk situation, og hvis liv – det er faktisk ikke spor overdrevet – er blevet forpestet af de to samvirkende faktorer, som jeg tror det var fru Birgith Mogensen der nævn-

[Ole Espersen]

te, god grund til at tro, at nu sker der noget. Det er faktisk efter den frist, regeringen satte for sit eget forslag, 4-5 måneder siden, dette forslag skulle være kommet. Det kommer først i dag.

Vi er glade for at kunne konstatere, at vi har medvirket til, at det kommer, og at vi formentlig har medvirket til og fremover vil kunne medvirke til, at Folketinget i bred enighed vedtager en effektiv og omfattende gældssanering, der ikke lægger vægt på tal, der kun har værdi på papiret – tal, der for den enkelte kan være uhyre belastende, selv om de kun er det papir værd, de er skrevet på – men virkelig prøver at gå til roden i denne sag og i løbet af nogle ganske få måneder får gjort det helt klart for dem, der er ramt, at deres gældsbyrder, som er håbløse, nu alligvel bliver fjernet.

Jeg siger tak for tilslutningen og mener, at vi sammen dér, hvor vi nu finder ud af at arbejde med disse problemer – der kan jo blive tale om flere udvalg – må gøre os uma-ge for, at sagen bliver behandlet så hurtigt som overhovedet muligt.

Hermed sluttede forhandlingen.

Afstemning

Lovforslagets overgang til anden behandling vedtoges uden afstemning.

Anden næstformand (Povl Brøndsted):

Jeg foreslår, at lovforslaget henvises til retsudvalget. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

6) Forhandling om redegørelse nr. R 11:

Energiministerens energipolitiske redegørelse og redegørelse om Dansk Olie og Naturgas A/S m.v. 1986 af 27. november 1986.

(Redegørelsen anmeldt 27/11 86. Redegørelsen givet 27/11 86. Beslutning om forhandling 2/12 86).

Forhandling

Poul Nielson (S):

På side 4 i ministerens efter min opfattelse udmærkede redegørelse – nogle har sagt, at den er blodfattig, men den drejer sig jo også om energipolitik og ikke om så meget andet – er han inde på udviklingen i undergrunden. Der står: »... den fremskyndede vurderingsaktivitet efter 1981-aftalen har ført til en meget betydelig afklaring af indvindingsmulighederne for en række nye fund.«

Det er en beskrivelse, som vel nok er lidt beskeden i forhold til, hvad disse regler egentlig har betydet, for det er jo i meget høj grad også spørgsmålet om en række meget gamle fund, hvis afklaring reglerne har kunnet fremskynde, og faktisk er det fund, der diskuteres mest, det ældste overhovedet i Nordsøen, ikke bare på dansk område, men i det hele taget i Nordsøen. Vi kan i denne måned fejre det festlige 20-års jubilæum for Annefundet, der meget betegnende har skiftet navn til Kraka, og hvis der skal være nogen idé i de navne, felterne får, er det meget dækkende, at det netop er denne lidt uklare fremtoning, vi her har for os.

Det, der er problemet med Kraka og Igor og også med andre fund, er, at man kan have en mistanke om, at staten under denne regering har accepteret kommercialitetserklæringer fra bevillingshaverne, hvis indhold ikke har været klart. I det brev, ministerens forgænger den 11. april 1985 sendte til Folketingets energiudvalg om kommercialitetsvurderingerne – kaldte man det – for Kraka og Igor, står der, at Energiministeriet vil bede Styrelsen om at vurdere materialet og herunder indhente de yderligere oplysninger m.v., der måtte være fornødne. Men det, bevillingshaveren skal, er at sige ja eller nej til, om feltet er kommercialt på det tidspunkt, fristen fastsætter, og jeg tror, at en uklarhed på det punkt kan være baggrunden for, at vi i dag med disse felter mere har at gøre med bevaringsplaner end med indvindingsplaner.

Eksempelvis er det fremme i offentligheden, at ved Igor, som drejer sig om naturgas, har man baseret indvindingsplanen og allerede i 1985 baseret kommercialitetserklæringen på, at man kunne få en tilfredsstillende kontrakt om gassalget. Jeg må sige, at hvis det skal gøres til et problem, staten skal involveres i, må staten også have krav på at få en direkte indflydelse på dette spørgsmåls håndtering. Hvis der skal være sammenhæng i tingene, beder A. P. Møller altså her om, at